

Közzététel: 2021. március 9.

A tanulmány címe:

Kínai és indiai transznacionális vállalatok befektetési Magyarországon

Szerző:

VÖLGYI KATALIN, az ELKH (Eötvös Loránd Kutatási Hálózat) Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Világgazdasági Intézetének tudományos munkatársa
E-mail: volgyi.katalin@rtk.hu
a Széchenyi István Egyetem egyetemi adjunktusa

DOI: <https://doi.org/10.20311/stat2021.3.hu0266>

Az alábbi feltételek érvényesek minden, a Központi Statisztikai Hivatal (a továbbiakban: KSH) Statisztikai Szemle c. folyóiratában (a továbbiakban: Folyóirat) megjelenő tanulmányra. Felhasználó a tanulmány vagy annak részei felhasználásával egyidejűleg tudomásul veszi a jelen dokumentumban foglalt felhasználási feltételeket, és azokat magára nézve kötelezőnek fogadja el. Tudomásul veszi, hogy a jelen feltételek megszegéséből eredő valamennyi kárért felelősséggel tartozik.

1. A jogszabályi tartalom kivételével a tanulmányok a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.) szerint szerzői műnek minősülnek. A szerzői jog jogosultja a KSH.
2. A KSH földrajzi és időbeli korlátozás nélküli, nem kizárólagos, nem átadható, térítésmentes felhasználási jogot biztosít a Felhasználó részére a tanulmány vonatkozásában.
3. A felhasználási jog keretében a Felhasználó jogosult a tanulmány:
 - a) oktatási és kutatási célú felhasználására (nyilvánosságra hozatalára és továbbítására a 4. pontban foglalt kivétellel) a Folyóirat és a szerző(k) feltüntetésével;
 - b) tartalmáról összefoglaló készítésére az írott és az elektronikus médiában a Folyóirat és a szerző(k) feltüntetésével;
 - c) részletének idézésére – az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven – a forrás, valamint az ott megjelölt szerző(k) megnevezésével.
4. A Felhasználó nem jogosult a tanulmány továbbértékesítésére, haszonszerzési célú felhasználására. Ez a korlátozás nem érinti a tanulmány felhasználásával előállított, de az Sztj. szerint önálló szerzői műnek minősülő mű ilyen célú felhasználását.
5. A tanulmány átdolgozása, újra publikálása tilos.
6. A 3. a)–c.) pontban foglaltak alapján a Folyóiratot és a szerző(ke)t az alábbiak szerint kell feltüntetni:

„*Forrás: Statisztikai Szemle c. folyóirat 99. évfolyam 3. számában megjelent, **Völgyi Katalin** által írt, 'Kínai és indiai transznacionális vállalatok befektetési Magyarországon' című tanulmány (link csatolása)*”

7. A Folyóiratban megjelenő tanulmányok kutatói véleményeket tükröznek, amelyek nem esnek szükségképpen egybe a KSH vagy a szerzők által képviselt intézmények hivatalos álláspontjával.

Völgyi Katalin

Kínai és indiai transznacionális vállalatok befektetései Magyarországon

Chinese and Indian transnational corporations' investments in Hungary

VÖLGYI KATALIN, az ELKH (Eötvös Loránd Kutatási Hálózat) Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Világgazdasági Intézetének tudományos munkatársa
E-mail: volgyi.katalin@krtk.hu
a Széchenyi István Egyetem egyetemi adjunktusa

A tanulmány célja, hogy megvizsgálja a kínai és indiai vállalatok magyarországi befektetéseit, azok fő jellemzőit és a magyar kormány ún. „Keleti nyitás” politikájának szerepét e beruházások alakulásában. A szerző a két ázsiai óriásgazdaságból származó befektetések ágazati megoszlásával, piacra lépésük módjával és motivációival foglalkozik. Mindkét ország vállalatai számára az autóipar a legvonzóbb ágazat, de a kínaiak szívesen fektetnek be az információ- és kommunikációtechnológiai (information and communications technology, ICT) termékgyártó (elektronikai) és -szolgáltató, illetve a megújulóenergia-ágazatokba is, az indiaiak pedig az információtechnológiai (information technology, IT) és az üzletifolyamat-kiszervezési (business process outsourcing, BPO) szolgáltatásokba, valamint a vegyiparba. Elsősorban zöldmezős beruházások vagy felvásárlások útján lépnek be a magyar piacra, és dominánsak a piac-, illetve stratégiaieszköz-kereső motivációik. 2010 után a Keleti nyitás politika pozitívan befolyásolta számos Magyarországra „újonnan érkező” kínai és indiai befektető lokációválasztását, illetve a hazánkban már letelepedettek bővítő beruházásait.

KULCSSZÓ: Kína, India, közvetlen külföldi befektetések

The aim of this paper is to assess the main features of Chinese and Indian investments in Hungary and the role of the Hungarian Government's Eastern Opening policy in the attraction of investments from these two Asian giants. This paper covers the sectoral distribution, modes of market entry and motivations of Chinese and Indian foreign direct investments. The automotive sector is the most attractive sector for investors from both countries. ICT manufacturing (electronics) and services and the renewable energy sector are also very attractive for Chinese companies. The same is true for IT/BPO services and the chemical sector in the case of Indian companies. Chinese and Indian companies enter the Hungarian economy mainly through green-field investments or acquisitions. Market-seeking and strategic asset-seeking motives are dominant in the case

of investors from both countries. In the last decade, the Eastern Opening policy has positively influenced the investment decision (location choice) of several new Chinese and Indian investors and the further expansion of investments by Chinese and Indian companies located in Hungary.

KEYWORD: China, India, foreign direct investment

A rendkívül gyorsan fejlődő ázsiai régió a világgazdasági kutatások számára számos figyelemre méltó témával szolgálhat. Az egyik ilyen vizsgálatra érdemes terület a térség fejlődő országainak¹ növekvő súlya a transznacionális vállalatok globális, kifelé irányuló közvetlen külföldi befektetéseiben (foreign direct investments, FDI). „A határokon átnyúló tevékenységeket folytató transznacionális vállalatok hagyományosan olyan fejlett országokból származnak, mint az Egyesült Államok, Japán vagy az EU² tagállamai” (Dunning–Kim–Park [2008] 158. old.); a múltban a fejlődő országok elsősorban a befektetések célországai voltak. Bár az elmúlt néhány évtizedben a globális FDI nagyobb része továbbra is a fejlett országok transznacionális vállalataihoz kötődött, néhány fejlődő és átmeneti gazdaság transznacionális vállalatai egyre jelentősebb szerepet játszottak/játszanak a kifelé irányuló FDI-ban (UNCTAD [2006]). E tekintetben ki kell emelnünk a BRICS-országokat (Braziliát, Oroszországot, Indiát, Kínát, Dél-Afrikát), mivel 2017-ben a globális FDI-állomány 8,5 százaléka tőlük származott, s a fejlődő és átmeneti gazdaságokból kihelyezett FDI-állománynak 36 százaléka volt hozzájuk köthető. A folyó FDI-adatokat tekintve részesedésük rendre 12,4, illetve 42,3 százalék volt. Jelen tanulmány csak a BRICS-országok ázsiai tagjainak, vagyis Kínának és Indiának a kifelé irányuló közvetlen külföldi befektetéseivel foglalkozik magyarországi relációban. A kutatást Magyarország Keleti nyitás politikája motiválta, amelynek egyik fő célja még több FDI vonzása Keletről. Írásunkban Ázsia két legnagyobb gazdaságának befektetéseit vizsgáljuk egy olyan kelet-közép-európai (KKE-) piacon, amely nem elsődleges célterület számukra. Munkánk a következőképpen épül fel. Míg az első fejezet irodalmi áttekintést ad a vizsgált témakörrel, a második röviden bemutatja a kínai és indiai transznacionális vállalatok globális befektetéseit. A harmadik fejezet a Keleti nyitás politika fő céljait és intézkedéseit ismerteti; a negyedik pedig a kínai és indiai vállalatok magyarországi befektetéseinek fő jellemzőit vizsgálja, az elmúlt egy évtized történéseire koncentrálva. A tanulmány végül következtetésekkel zárul.

¹ A tanulmányban a fejlődő, fejlett és átmeneti országok kifejezés alatt a UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development – ENSZ [Egyesült Nemzetek Szervezete] Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciája) által meghatározott országbesorolásokat értjük (lásd részletesen: <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableView/tableView.aspx?ReportId=96740>).

² EU: Európai Unió.

1. Irodalmi áttekintés

Az ENSZ külföldi befektetésekkel foglalkozó szervezete, a UNCTAD az 1990-es évek elejétől kezdve – évente – készít jelentést a globális FDI-trendekről. A 2006-os jelentés fő témájának a fejlődő és átmeneti gazdaságok külföldi befektetéseit választotta, amellyel felhívta a figyelmet az ezen országokból kiáramló FDI gyors ütemű növekedésére. A jelenség vizsgálata ezt követően a kutatók körében is egyre népszerűbb lett.

Jelen tanulmány esetében szintén érdemes egy rövid áttekintést adni azokról a publikációkról, amelyek a kínai és indiai vállalatok európai, KKE és magyarországi közvetlen befektetéseivel foglalkoznak. *Hay* és *Milelli* [2011] az 1980 és 2007 közötti európai befektetéseket elemezték, és személyes interjúkat készítettek néhány európai országban, hogy meghatározzák a kínai és indiai vállalatok motivációit, stratégiáját és befektetéseik EU-ra kifejtett hatását. A szerzők kutatási eredményei szerint a kínai és indiai vállalatok külföldi terjeszkedését a hazai piacokat jellemző telítettség és rendkívüli verseny, valamint a kormányzati támogatások ösztönzik, európai befektetéseik motivációja elsősorban a piacszerzés, másodsorban pedig olyan stratégiai eszközök megszerzése, mint a menedzsmentképeségek, a technológiai know-how, a marketingtapasztalatok és az ismert márkák (*Hay–Milelli* [2011]). *Hay* [2016] és *Milelli* [2016] külön is végeztek kutatást a témában, hogy felmérjék, milyen változások jellemezték e vállalatok európai befektetéseit a globális pénzügyi és gazdasági válság alatt és után. Mindkét tanulmány részletesen elemzi a tulajdonformákat, a piacra lépés módjait, a motivációkat, valamint a befektetések ágazati és európai befogadó országok közötti megoszlását. *Hay* [2016] Kína kapcsán megállapította, hogy befektetéseik diverzifikáltabbá váltak mind a célágazatok, mind a célországok tekintetében, és a globális gazdasági és pénzügyi válság jelentős lökést adott a stratégiaeszköz-kereső akvizícióknak Európában. KKE-re vonatkozóan *Hay* [2016] azt találta, hogy a válság óta nőttek, és diverzifikáltabbá váltak a kínai befektetések, egyre több valósul meg a gép-, autó- és vegyiparban, a háztartási eszközök gyártásában, illetve a telekommunikációs ágazatban. A kínai vállalatok elsősorban a feldolgozóiparban tevékenykednek, amely a KKE-régió alacsony munkaerőköltségével és (Nyugat-Európához képest) kevésbé szigorú szabályozásával magyarázható, de az európai fogyasztók „made in Europe” termékekkel való ellátásának lehetősége és az EU protekcionista intézkedéseinek megkerülése szintén döntő tényező számukra. Indiával kapcsolatos kutatásaiban *Milelli* [2016] megállapította, hogy a kínaiakkal ellentétben az indiai vállalatok a globális pénzügyi és gazdasági válság, valamint az azt követő európai szuverén adósságválság alatt csökkentették új befektetéseiket, és nem használták ki az „olcsó” felvásárlások lehetőségeit. Inkább zöldmezős és bővítő beruházásokat hajtottak végre. A szerző ágazati változásként az autóiipari beruházá-

sok előretörését figyelte meg. A kínaiakhoz hasonlóan az indiai vállalatok szintén a nagy nyugat-európai gazdaságokat részesítik előnyben, ugyanakkor a KKE-országok is egyre vonzóbb alternatív célországokká válnak a piachoz közel letelepedni kívánó indiai feldolgozóipari és szolgáltató vállalatok számára (Milelli [2016]).

A két ázsiai óriásgazdaság vállalatainak növekvő jelenléte a KKE-régióban számos régió- és országspecifikus tanulmány megjelenését inspirálta. A Magyarországgal foglalkozó dolgozatok a kínai befektetéseket többnyire szélesebb földrajzi kontextusban (a KKE-régiót tekintve), illetve gyakran a politikai és egyéb gazdasági kapcsolatok (külkereskedelem, infrastruktúra fejlesztése) szempontjából vizsgálják. Zuokui [2013]; Matura [2017], [2019]; Zhang [2018]; Szunomár, Mccaleb és Chen [2018]; Szunomár, Karindi és Leonte [2020]; illetve Lukács és Völgyi [2018a] a kínai vállalatok magyarországi befektetéseit a 17+1 (Kína–KKE-) együttműködés és az „Egy övezet – egy út” kezdeményezés keretében elemzik. Van néhány olyan publikáció is (Matura [2018], Lukács–Völgyi [2018b]), amelyek kizárólag a kínai-magyar bilaterális kapcsolatokra fókuszálnak. Az előbb felsorolt írások a kínai vállalatok befektetési trendjeivel, tevékenységeivel, motivációival és a piacra lépésük módjával foglalkoznak.

Az indiai vállalatok magyarországi befektetéseit csak kevés tudományos munka veszi górcső alá; Lukács és Völgyi [2017], valamint Gerócs [2018] a témát elsősorban a KKE-régió felől megközelítve vizsgálják. Ezek a tanulmányok részben a befektetések jellemzőit (ágazati megoszlás, piacra lépés, motivációk) elemzik, részben pedig felhívják a figyelmet a magyar kormányzati politika potenciális szerepére a befektetési döntésekben. A magyar kormány Keleti nyitás politikája a kínai-magyar kapcsolatokkal foglalkozó publikációkban is megjelenik, de jellemzően nem fő kutatási témaként.

Jelen tanulmány célja, hogy kiegészítse a téma szakirodalmát egy, a korábbiaknál sokkal részletesebb, aktualizált adatokat tartalmazó elemzéssel, felmérje a magyar kormány Keleti nyitás politikájának szerepét a kínai és indiai befektetésekben. A kormányzati politika fontos toló (tőke kibocsátó ország) és húzó tényező (tőkebefogadó ország) a kínai és indiai vállalatok számára (UNCTAD [2006]). A tanulmány ez utóbbival foglalkozik.

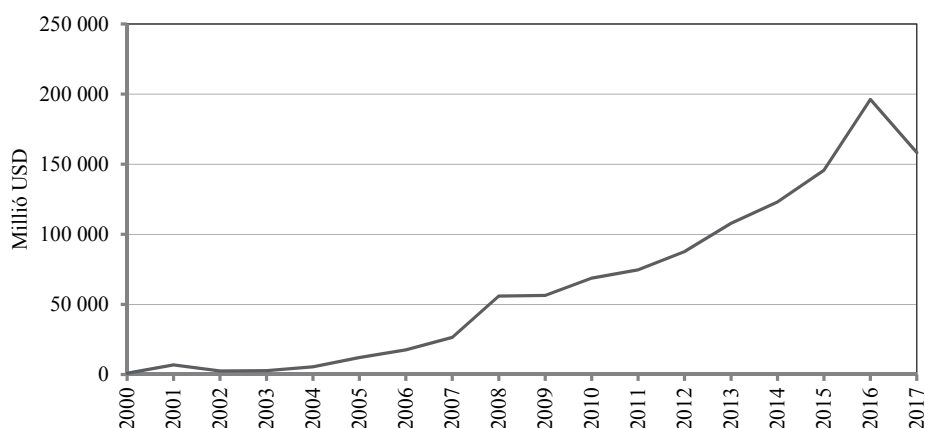
2. Kínai és indiai közvetlen külföldi befektetések – globális kitekintés

2.1. A kiáramló közvetlen külföldi befektetések trendje

A fejlődő országok transznacionális vállalatainak (és azok külföldi befektetéseknek) növekedését először az 1970-es évek végén jelezték előre.

Wells ([1983] 3. old.) egyik korai felmérésében a következőt állította róluk: „az a tény, hogy ilyen sok jelent meg viszonylag rövid idő alatt, arra enged következtetni, hogy számuk jelentősen meg fog nőni a következő néhány évben.” E vállalatok külföldi befektetései az 1990-es évektől kezdve indultak növekedésnek. Az ázsiai feltörekvő piacok jelentősen hozzájárultak a kibontakozó trendhez. A fejlődő országok részesedése a globális kifelé irányuló befektetésekből 2014-ben elérte a 32 százalékot. A fejlődő ázsiai régió vált a legnagyobb FDI-forrássá, amely meghaladta Észak-Amerika és Európa teljesítményét. 2018-ban a fejlődő országok a globális kifelé irányuló befektetésekből 42 százalékot képviseltek. Európa mögött a fejlődő ázsiai régió volt a második legnagyobb FDI-forrás. E folyamatban Kínának kiemelkedő szerepe van. Az ország kormánya 1999-ig erőteljesen korlátozta a kifelé irányuló FDI-t, amely 1982 és 1991 között átlagosan 537 millió USD volt évente. Ugyan a restriktciók az 1992–1999-es időszakban is visszafogták a kiáramlást, annak értéke ekkor már elérte a 2,7 milliárd USD-t. Az ország a Kereskedelmi Világszervezethez való 2001-es csatlakozását követően kezdett fokozatosan lazítani a korlátozásokon. Így a 10. ötéves terv (2001–2005) egyik kulcsfontosságú intézkedése volt az ún. „going out” (vagy „going global”) stratégia bevezetése, amelynek következményeként az FDI-kiáramlás hirtelen megugrott (*Wang–Gao* [2018]), és 2016-ban rekordszintet, 196,1 milliárd USD-t ért el. Kína 2012 óta a világ három legnagyobb FDI-kibocsátó országa között szerepel, általában a második vagy harmadik helyen. Az éves FDI-kiáramlás mértékét tekintve olyan tradicionális befektetőkkel versenyez, mint Japán vagy a nyugat-európai országok.

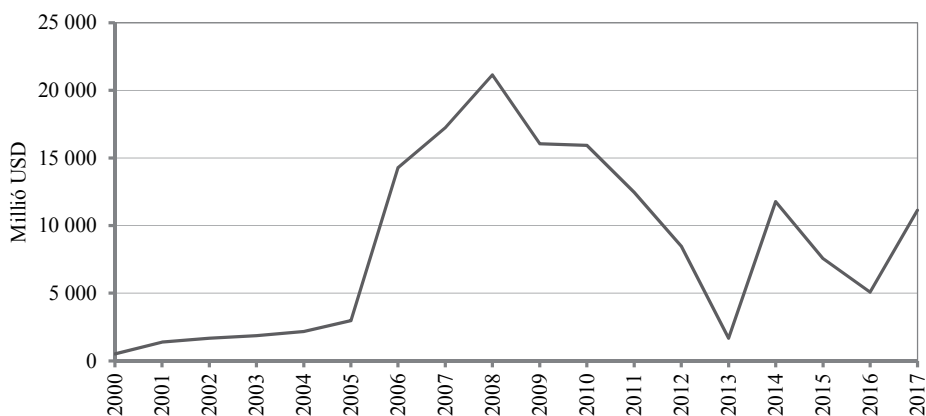
1. ábra. Kínai közvetlen külföldi befektetések (folyó adatok)
(Chinese foreign direct investments [flow data])

Forrás: UNCTADSTAT.

India esetében „a külföldre irányuló befektetések az 1960-as években jelentek meg, ugyanakkor a következő két évtizedben az indiai vállalatok által létrehozott külföldi leányvállalatok kis- és középvállalkozások voltak, és az éves FDI-kiáramlás mértéke alacsony maradt, értéke 3 és 5 millió USD között mozgott” (*Athukorala–Veeramani* [2016] 1. old.). Az indiai közvetlen külföldi befektetések a liberalizációs reformok következtében, az 1990-es évek második felében kezdtek gyorsan növekedni. „A kiáramlás felfutása különösen 2005-től figyelhető meg, azt követően, hogy a 2000 és 2004 közötti időszakban jelentősen csökkentek a devizakorlátozások az indiai vállalatok külföldi vállalatok felvásárlásához szükséges tőkeátruházások esetében” (*Athukorala* [2009] 150. old.). Az Indiából kiáramló FDI éves átlagos szintje a 2006–2010-es időszakban elérte a 16,9 milliárd USD-t, majd a globális pénzügyi és gazdasági válság következtében csökkent és volatilisabbá vált, 2017-ben 11,3 milliárd USD-t tett ki.

2. ábra. Indiai közvetlen külföldi befektetések (folyó adatok)
(Indian foreign direct investments [flow data])

Forrás: UNCTADSTAT.

Az ingadozás ellenére India jelentős felzárkózást mutatott a világ vezető tőke-kibocsátó országaihoz képest; 2017-ben a huszonharmadik volt ezek rangsorában, míg a fejlődő országok között a tizedik (Kína az első) helyet foglalta el. Kína esetében az FDI-kiáramlás értéke már eléri a -beáramlását, míg India továbbra is nettó FDI-befogadó ország.

2.2. A legjelentősebb kínai és indiai befektetők

Kína külföldön levő FDI-állományának több mint fele – csökkenő részesedésük ellenére – az állami tulajdonú vállalatokhoz köthető, ugyanakkor egyre erősödik

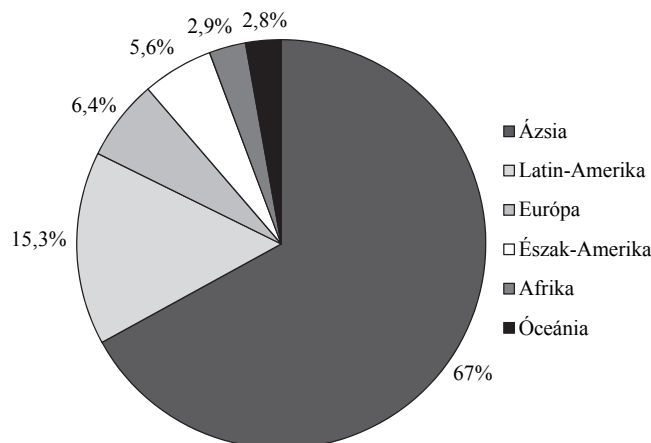
a magántulajdonú vállalatok szerepe (KPMG [2018]). India esetében az FDI nagy része magántulajdonú vállalatcsoportoktól vagy önálló vállalatoktól származik. Az állami tulajdonú vállalatoknak csak mérsékelt szerepük van az FDI-kiáramlásban, befektetéseik jellemzően az energiaágazatban koncentrálnak (Pradhan [2017]). A UNCTAD minden évben összeállítja a fejlődő és átmeneti gazdaságok nem pénzügyi transznacionális vállalatainak top 100-as listáját a külföldi eszközök értéke alapján,³ amelyet a kínai vállalatok dominálnak: nagy, állami tulajdonú vállalatok a kitermelő és fémipari ágazatban (például China National Offshore Oil Corporation), a vegyiparban (például China National Chemical Corporation), a fuvarozási és raktározási ágazatban (például China COSCO Shipping Corporation), az építőiparban (például China State Construction Engineering Corporation), az elektronikai (például China Electronics Corporation), telekommunikációs (például China Mobile Limited) és közüzemi ágazatokban (például China Three Gorges Corporation), valamint az élelmiszeriparban (például Cofco Corporation). Ezekon kívül találunk a listán még néhány olyan magántulajdonú vállalatot is, mint az HNA Group, a Fosun International Limited, a Legends Holdings Corporation – Lenovo Group, a Tencent Holding, a Dalian Wanda Group és a Huawei Technologies. A listán szereplő indiai vállalatok, a Tata Motors (Tata Sons), a Tata Steel (Tata Sons), a Hidarco Industries (Aditya Birla Group), a Bharti Airtel Limited (Bharti Enterprises) többnyire magántulajdonú vállalatcsoportokhoz tartoznak. Kivételt képez ez alól az Oil and Natural Gas Corporation, amely állami tulajdonú kitermelő vállalat, illetve az Infosys Limited, amely magántulajdonú, önálló IT-vállalat.

2.3. A kínai és indiai közvetlen külföldi befektetések földrajzi/ágazati megoszlása és motivációi

A MOFCOM (Ministry of Commerce, People's Republic of China – Kínai Népköztársaság Kereskedelmi Minisztériuma) adatai alapján Kína FDI-állományának 67 százaléka Ázsiában koncentrálnak, további 15,3 százaléka Latin-Amerikában, 6,4 százaléka Európában, 5,6 százaléka Észak-Amerikában, 2,9 százaléka Afrikában és 2,8 százaléka Óceániában (Wang–Gao [2018]). A három fő célország, Hongkong (57,5%), Kajmán-szigetek (7,7%) és a Brit Virgin-szigetek (6,5%), relatíve nagy részesedéssel (71,7%) bírnak a teljes kínai FDI-állományból, amely offshore- és körbeforgótöke- (round-tripping) tevékenységekkel magyarázható.

³ A teljes listáért lásd: <https://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx>

3. ábra. A kínai FDI-állomány földrajzi megoszlása, 2016
(Geographical distribution of Chinese outward FDI stock, 2016)

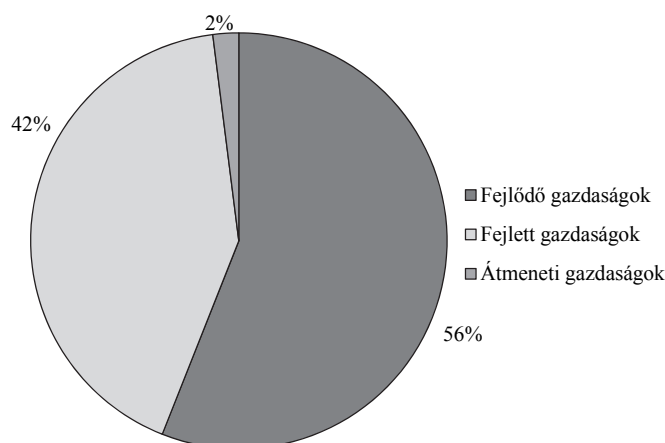
Forrás: MOFCOM.

Ez azt jelenti, hogy az ezen országokba érkező kínai FDI-t egy harmadik országba küldik tovább, vagy visszacsatornázzák Kínába. Ugyanakkor egy új trend, a fejlett országok kínai FDI-állományból való részesedésének emelkedése is megfigyelhető: 2009 és 2016 között e mutató 7,4-ről 14,1 százalékra nőtt (*Wang–Gao* [2018]). A kínai kifelé irányuló FDI szektorális megoszlása is változásokat mutat. Az energia- és kitermelő szektor korai dominanciája mérséklődött, és mára a high-tech feldolgozóipar, illetve a szolgáltatások váltak egyre vonzóbbá a kínai vállalatok számára. A változások egyben Kína ipari modernizációját, gazdasági átalakulását, valamint az export, feldolgozóipar és befektetések helyett a fogyasztás, innováció és szolgáltató szektor által hajtott növekedési modellre történő átállását tükrözik. A MOFCOM adatai szerint 2016 végén Kína globális FDI-állományának 85 százaléka a következő gazdasági területek között oszlott meg: lízing- és üzleti szolgáltatások⁴ (34,9%), pénzügy (13,1%), kis- és nagykereskedelem (12,5%), bányászat (11,2%), feldolgozóipar (8,0%), szoftver- és IT-szolgáltatások (4,8%) (*Li* [2018]). „A kínai FDI-kiáramlást számos cél motiválja: piac, erőforrások, eszközök, márkák, technológia és know-how megszerzése. Korábban az erőforrások, energiahordozók felvásárlása volt a prioritás. Az elmúlt néhány évben azonban a magas színvonalú vállalati eszközök megszerzése, a globális marketingcsatornákhöz, fejlett technológiákhoz, termékekhez és (a fejlett országokban) a márkákhoz való hozzáférés jelenti a fő motivációt” (*Meng–Zhihua–Chunyang* [2018] 13. old.).

⁴ Ezek a befektetések gyakran más ágazatba kerülnek végül.

India esetében a teljes FDI-kiáramlás 56 százaléka a fejlődő régiókba irányult 2000 és 2014 között. Ezen belül 51 százalék Ázsiába, 36 százalék Afrikába, 12 százalék pedig Latin-Amerikába és a Karib-térségbe.⁵ A fő célországok Szingapúr, az Egyesült Arab Emírátságok, a Brit Virgin-szigetek és Mauritius voltak. A fejlett régiók 42 százalékkal részesedtek az indiai FDI-kiáramlásból, melynek 75,4 százaléka Európába (például az Egyesült Királyságba, Svájcba, Hollandiába és Ciprusra), 19,5 százaléka pedig Észak-Amerikába, elsősorban az Egyesült Államokba került (Pradhan [2017]).

4. ábra. Az indiai közvetlen külföldi befektetések megoszlása a fejlett, fejlődő és átmeneti gazdaságok között, 2000–2014
(Distribution of Indian foreign direct investments among developed, developing and transition economies, 2000–2014)

Forrás: Pradhan [2017] 53. old.

Kínához hasonlóan az indiai kifelé irányuló FDI földrajzi megoszlását is fenntartásokkal kell kezelni, mivel például a Mauritiusra, Szingapúrba, a Brit Virgin-szigetekre és a Ciprusra áramló FDI egy része végül más országba kerül, vagy visszaterelődik Indiába (körbeforgó tőke). Az indiai FDI-kiáramlásnak csupán 9,6 százaléka irányult 2000 és 2014 között az elsődleges szektorba, míg 39,3 és 48,2 százalékából rendre a feldolgozóipar és a szolgáltató szektor részesedett. Az elsődleges szektorban történt indiai befektetések elsősorban a kőolaj- és földgáz-ágazatban tevékenykedő állami tulajdonú vállalatokhoz köthetők (Chaudhry–Tomar–Joshi [2018]). A feldolgozóipart célzó indiai FDI egyre diverzifikáltabbá vált. Míg korábban elsősorban a fém-, vegy- és szénipari, illetve a finomított kőolajtermé-

⁵ A hiányzó 1 százalék kerekítésből adódik.

kek előállítására volt vonzó, addig az indiai befektetők újabban megjelentek a gyógyszer-, autó- és gépiparban is, mintegy visszatükrözve India ipari fejlődését. Ugyanakkor az ország gazdaságát továbbra is a szolgáltató szektor dominálja, így nem meglepő az odatarozó vállalatok vezető szerepe sem az FDI-kiáramlásban, elsősorban a telekommunikációs, az IT-, a pénzügyi és a biztosítási szolgáltatások, valamint az építőipar terén (*Pradhan* [2017]). Az indiai FDI-kiáramlást erőforrás-, piac- és stratégiaeszköz-kereső motivációk hajtják. A kőolaj- és földgázágazatban megvalósult indiai befektetések célja a természeti erőforrásokhoz való hozzáférés biztosítása. Kínához hasonlóan „az indiai kifelé irányuló közvetlen külföldi befektetések nagy része – jelenleg – stratégiai eszközök megszerzését célozza fúziók és felvásárlások formájában. A stratégiaeszköz-kereső vállalatok kiegészítő vállalati eszközöket keresnek külföldön, vagy márkákat, disztribúciós és marketinghálózatokat vásárolnak fel, hogy a fejlett országokban legyőzzék a marketingben és a disztribúcióban tapasztalt korlátokat. Ezenkívül néhány indiai vállalat olyan erőssé vált, hogy képes piackereső befektetéseket végrehajtani a fejlett országokban azért, hogy közelebb kerüljön az ügyfelekhez (IT-szolgáltatások) és a hálózatokhoz (gyógyszeripar, gépipar), vagy konszolidálja a globális oligopolisztikus terjeszkedést (acélipar, autópipar)” (*Hansen* [2010] 29. old.).

3. Magyarország Keleti nyitás politikája

A 2007–2009-es globális pénzügyi és gazdasági válság, valamint az azt követő 2010–2011-es európai szuverén adósságválság következtében az EU GDP-jének növekedési üteme, külkereskedelme és külföldi beruházásai jelentősen visszaestek, amely arra ösztönözte a magyar kormányt, hogy diverzifikálja a gazdasági kapcsolatait, és új külgazdasági stratégiájának meghatározó elemeként 2012-ben meghirdesse a Keleti nyitás politikát. E törekvések fő célja az Ázsiába (beleértve Kínát és Indiát is) irányuló magyar export és az onnan származó FDI növelése, ezzel párhuzamosan Magyarország EU-tól való külkereskedelmi és FDI-függőségének mérséklése (*Lukács–Völgyi* [2017]). A Keleti nyitás emellett ahhoz is hozzájárul, hogy Magyarország – kedvező földrajzi pozícióját kihasználva – kulcsfontosságú logisztikai és fuvarozási központtá váljon az EU és Ázsia között, valamint sokkal láthatóbb legyen a „világporondon”, és ezáltal képes legyen a keleti globális és regionális szereplők támogatására is építeni saját érdekeinek érvényesítésében (*Dániel* [2015]).

A 2012-ben meghirdetett új külgazdasági stratégia fő feladata volt, hogy a következő eszközökkel járuljon hozzá az ország növekedési, foglalkoztatási és egyensúlyi céljainak eléréséhez:

- a kivitel földrajzi szerkezetének diverzifikálása,
- a kivitel termékszerkezeti diverzifikálása,
- a *külföldi befektetők magyarországi beruházásainak ösztönzése*,
- a kis- és közepes vállalatok exportjának és beszállítói tevékenységének elősegítése,
- kárpát-medencei gazdasági együttműködés,
- a gazdaságdiplomácia intézményi fejlesztése.

Jelen tanulmány a külföldi befektetések Magyarországra vonzására fókuszál. A külgazdasági stratégia kiemeli a BRICS-országok növekvő befektetési szándékát Európában, vagyis azt, hogy ezek az országok fontos szerepet játszhatnak a hazánkba irányuló FDI növelésében és forrásországainak diverzifikálásában (NGM [2011]). Emellett néhány általános célt is megfogalmaz: befektetési ösztönzők rendszerének fejlesztése, befektetések elterelése a gazdaságilag elmaradottabb területek irányába, újrabefektetések növelése, hazai beszállítók erősítése stb. (NGM [2011]). A magyar kormány 2012-től kezdve stratégiai együttműködési megállapodásokat írt alá a Magyarországon tevékenykedő transznacionális vállalatokkal, hogy ösztönözze őket jövedelmük újrabefektetésére, kutatás-fejlesztési tevékenység végzésére, szakmai képzésekben való részvétellel és beszállítói kapcsolataik erősítésére a magyar kis- és közepes vállalatokkal (*Éltető-Völgyi* [2013]). 2020 májusáig 84 stratégiai együttműködési megállapodást írtak alá – többek között – kínai (Huawei Technologies Hungary, BorsodChem, Yanfeng Hungary, Bank of China, Wescast Hungary, SEGA Hungary) és indiai vállalatokkal (Tata Consultancy Services Hungary, CG Electric System Hungary, SMR [Samvardhana Motherson Reflectec] Hungary).⁶ Számos intézmény (például a külgazdasági attasék hálózata, a Nemzeti Befektetési Ügynökség és a gazdasági vegyes bizottságok) tesz erőfeszítéseket a kínai és indiai FDI Magyarországra vonzása érdekében, melyre ösztönzőleg hat a hazánk és a két ázsiai ország közötti magas szintű bilaterális/regionális politikai találkozók, üzleti fórumok számának növekedése is. A regionális szintű találkozók közül mindenképpen ki kell emelnünk a Kína–KKE-csúcstalálkozók (17+1 együttműködés), a Kína–KKE gazdasági és kereskedelmi fórumok, a Kína–KKE befektetési és kereskedelmi kiállítások, valamint az India–Európa²⁹ (korábban India–Közép-Európa) üzleti fórumok szerepét.

⁶ A stratégiai együttműködési megállapodások listájáért lásd: <http://www.kormany.hu/hu/kulgzdasagi-es-kulugyminiszterium/strategiai-partnersegi-megallapodasok>

4. Kínai és indiai közvetlen külföldi befektetések Magyarországon

4.1. Kínai és indiai transznacionális vállalatok

A Magyar Nemzeti Bank adatai⁷ alapján 2017-ben a Magyarországra irányuló FDI-állomány 2,8 százaléka Indiából, 2,1 százaléka Kínából származott, ami Indiát hazánk tizedik, Kínát a tizenkettedik legnagyobb FDI-forrásországává teszi. Az ázsiai országok közül csak Japán és Dél-Korea rendelkezik Indiánál és Kínánál nagyobb magyarországi FDI-állománnyal. Az 1. és a 2. táblázat a legfontosabb kínai és indiai befektetőinket ismerteti.

1. táblázat

Kínai vállalatok Magyarországon
(Chinese companies in Hungary)

Vállalat	Ágazat	Alapítás éve
Huawei Technologies Hungary (Huawei Technologies)	elektronika/ICT	2005
ZTE Hungary (ZTE)	elektronika/ICT	2005
Lenovo (Flextronics)	elektronika/ICT	2004
Comlink Electronics Hungary (Comlink Electronics)	elektronika/ICT	2013
Dahua Technology Hungary (Zhejiang Dahua Technology)	elektronika (videómegfigyelő-berendezés-gyártás)	2016
Hikvision Hungary (Hangzhou Hikvision Digital Technology Co.)	elektronika (videómegfigyelő-berendezés-gyártás/értékesítés)	2017
Express LUCK Europe Electric (Express LUCK Industrial [Shenzen])	elektronika/tv-gyártás	2016
Inesa Europe (Beijing Shenan Group)	elektronika/disztribúció	2015
BorsodChem (Wanhua Chemical Group)	vegyipar	2011
BBCA Szolnok Biokémia (BBCA Biochemical Group & MFB Invest [Hungarian Development Bank])	vegyipar	2012
GreenSolar Equipment Manufacturing (Naura Technology Group)	megújuló energia	2009
Turawell (Zhejiang Kaishan Compressor)	megújuló energia	2016
Unisun Energy Group	megújuló energia	2018
China National Machinery Import & Export Co. (Genertec)	megújuló energia	2019
BYD Electric Bus & Truck Hungary (BYD)	autóipar (elektromos busz)	2008

(A táblázat folytatása a következő oldalon)

⁷ Állomány, végső befektető.

(Folytatás)

Vállalat	Ágazat	Alapítás éve
Wescast Hungary (Bohong Group)	autóipar (alkatrész)	2012
Yanfeng Hungary (Yanfeng Automotive Interiors & Adient)	autóipar (alkatrész)	2015
Himile Europe (Himile)	autóipar (gumiabroncsforma)	2015
Joyson Safety System Hungary (Joyson Safety System)	autóipar (biztonsági rendszer)	2018
Electrobus Europe (CRRC & Ikarus)	autóipar (elektromos busz)	2018
PEX Automotive Systems (Shanghai Baolong Automotive Corporation)	autóipar (alkatrész)	2018
KACO Hungary (Anhui Zhongding Sealing Parts [Zhongding Group])	autóipar (alkatrész)	2018
SEGA Hungary (SEG Automotive GmbH [Zhengzhou Coal Mining Machinery Group, China Renaissance Capital Investment])	autóipar (alkatrész)	2018
Volvo Autó Hungária (Zhejiang Geely Holding Group)	autóipar (értékesítés)	2010
JOT Automation (Suzhou Victory Precision Manufacture Co.)	mérnöki szolgáltatások	2018
KUKA Hungária (Midea Group)	robotika	2017
Ongai Csavargyártó (Changshu Standard Part Factory)	fémipar	1998
Invitel (China-CEE Investment Cooperation Fund)	telekommunikáció	2017
Bank of China	banki szolgáltatás	2003
Rail Cargo Terminal – BILK (15 százalékos részesedés – Ocean Rail Logistics [China COSCO Shipping Group])	logisztika	2019
CECZ Közép-európai Kft. (Shandong Imperial International Investment Co. Ltd.)	logisztika	2011
OTX Logistics (Shanghai YTO Jiaolong Investment Development Group)	logisztika	2017
Kínai-Magyar Vasúti Nonprofit Zrt. (China International Railway Corporation & China Railway International Group & MÁV)	fúvarozás	2016

Megjegyzés. Alapítás éve: felvásárlás vagy alapítás éve.

Kínai magán- és állami tulajdonú vállalatok egyaránt jelen vannak Magyarországon. Az előbbieik között van például a Huawei Technologies, a Midea Group, a BYD, a Yanfeng Automotive Interiors, a Joyson Safety System és a Lenovo. Az utóbbiakhoz sorolható a Wanhua Chemical Group, a ZTE, a China COSCO Shipping Group, a CRRC, a Genertec, a Bank of China stb. A Magyarországon működő indiai vállalatok magántulajdonban vannak. Egy részük nagyvállalati csoporthoz tartozik: Tata Consultancy Services Hungary – Tata Sons, Dunakiliti Konzervüzem, Puszta Konzerv, Ganz Transelektro, Ganz Transverticum – Avantha Group, Birla Carbon Hungary – Aditya Birla Group stb.

2. táblázat

Indiai vállalatok Magyarországon
(Indian companies in Hungary)

Vállalat	Ágazat	Alapítás éve
Tata Consultancy Services Hungary (Tata Sons)	IT/BPO	2001
Tech Mahindra Hungary (Tech Mahindra)	IT/BPO	2004
Cognizant Technology Solution Hungary (Cognizant Technology Solution)	IT/BPO	2008
Wipro Holding Hungary (Wipro)	IT/BPO	2010
GrayMatter-Europe (Gray-Matter)	IT/BPO	2014
SMR Automotive Mirror Technology Hungary (Samvardhana Motherson Group)	autóipar (alkatrész)	2009
Apollo Tyres Hungary (Apollo Tyres)	autóipar (gumiabroncs)	2014
SMP Kecskemét (SMR Automotive Mirror Technology Hungary)	autóipar (alkatrész)	2015
MSSL Manufacturing Hungary (MATE) (SMR Automotive Mirror Technology Hungary)	autóipar (alkatrész)	2016
Sona BLW Hungary (Sona Group)	autóipar (alkatrész)	2015
Birla Carbon Hungary (Aditya Birla Group)	vegyipar	2012
FlexFilms Europe (Uflex Group)	vegyipar	2018
SRF Europe (SRF Group)	vegyipar	2018
Alkaloida (SunPharma)	gyógyszeripar	2005
Cosmos City	ruha-kiskereskedelem	n.a.
Dunakiliti Konzervüzem (Global Green Europe [Crompton Greaves])	élelmiszeripar	2006
Pusztai Konzerv (Global Green Europe [Crompton Greaves])	élelmiszeripar	2008
CG Electric System Hungary (Crompton Greaves)	gépipar	2006
MBE EWB (McNally Bharat)	környezetvédelem	2000

Megjegyzés. Alapítás éve: felvásárlás vagy alapítás éve.

4.2. Ágazati megoszlás

A kínai és indiai vállalatok Magyarországon a feldolgozóiparban és a szolgáltató ágazatokban működnek. Mindkét ország esetében az autóipari vállalatok dominanciájáról beszélhetünk. A kínai vállalatok számára ezenkívül rendkívül vonzó még az ICT-termékek gyártása és az ICT-szolgáltató ágazat is, az indiai vállalatoknak pedig az IT-/BPO-szolgáltató ágazat. Az indiai és kínai autóipari vállalatok jellemzően alkatrészeket állítanak elő, és olyan globális autóipari értékláncokba integrálódtak,

amelyek jelenléte meghatározó Magyarországon. Csak két autóipari vállalat (Electrobus Europe, BYD Electric Bus & Truck Hungary) nem alkatrészeket gyárt, hanem elektromos autóbuszokat szerel össze. Az IT-/BPO-vállalatok India egyik nemzetközileg legversenyképesebb ágazatát képviselik. Közülük többen (például Cognizant Technology Solution, Wipro, Tata Consultancy Services stb.) leányvállalatot nyitottak Magyarországon, csakúgy, mint a világszerte ismert, hazánkban is jelenlevő ICT-gyártó és -szolgáltató ágazatban tevékenykedő kínai high-tech vállalatok (például a Huawei Technologies, a ZTE és a Lenovo). Az előbb említett ágazatok mellett kínai és indiai vállalatokat találunk még a vegyiparban, a robotikában, a gyógyszeriparban, a kiskereskedelemben, az élelmiszeriparban, a megújulóenergia-ágazatban, valamint a környezetvédelmi, logisztikai/fuvarozási és a banki szolgáltatások területén is.

4.3. A piacra lépés módja

A kínai és indiai vállalatok általában zöldmezős beruházásokat vagy felvásárlásokat hajtottak végre Magyarországon. Az indiai vállalatok magyar alapítású (Alkaloida [Sunpharma], Pusztta Konzerv [Global Green/Crompton Greaves], Ganz Transelektro és Ganz Transverticum [Crompton Greaves], Ábrahám és Társa⁸ [SMR Hungary/SMG]) vagy magyarországi leányvállalatokkal rendelkező külföldi vállalatokat vásároltak fel (SMG – Visiocorp⁹ [SMR Hungary], Aditya Birla Group – Columbian Chemicals Company [Birla Carbon Hungary], Crompton Greaves – InterGarden [Dunakiliti Konzervüzem]). Az indiaiak mindegyik befektetése az IT-/BPO-szolgáltató ágazatban zöldmezős volt, de az elmúlt évtizedben számos ilyen jellegű beruházást hajtottak végre az autóiparban is. Az SMR Hungary 2011-ben új gyárat nyitott Mosonmagyaróváron, és 2017-ben egy SMP gyárat adott át Kecskeméten. Majd 2018-ban egy új SMR gyárat, 2019-ben pedig egy új MATE gyárat létesített Túrkevéen. Rajtuk kívül még a Sona Group és az Apollo Tyres hajtott végre zöldmezős beruházást az autóiparban. 2018-ban pedig az SRF Group és az Uflex Group főliagyarak építését kezdték meg.

A kínai felvásárlások hasonlóak az indiaiakhoz: egyrészt külföldi, Magyarországon leányvállalattal rendelkező (Bohong Group – Wescast [Wescast Hungary], Midea Group – KUKA [KUKA Hungária], Lenovo – IBM PC division, Joyson Safety System – Takata Corporation [Joyson Safety System Hungary], Shanghai Baolong Automotive Corporation – PEX Automotive [PEX Automotive Systems], Anhui Zhongding Sealing Parts – KACO [KACO Hungary]), másrészt (például a

⁸ A vállalat Túrkevéen található.

⁹ 2009-ben

Wanhua Industrial Group [jelenleg Wanhua Chemical Group], a Beijing Sevenstar Group [jelenleg Naura Technology Group], a Changshu Standard Part Factory, a Zhejiang Kaishan Compressor) eredetileg magyarok által alapított vállalatokat vásároltak fel (BorsodChem, Energosolar, Ongai Csavargyártó, Turawell [51 százalékos részesedés]). Meg kell említenünk egy magyar telekommunikációs vállalat, az Intel speciális esetét is, amely 2017-ben lett az Egy övezet – egy út kezdeményezés részeként létrejött Kína – Közép- és Kelet-Európa Beruházási Együttműködési Alap tulajdona.

Az indiai vállalatoktól eltérően a kínaiak vegyesvállalatokat is létrehoztak Magyarországon. Ilyet alapított például a Budapest-Belgrád vasútvonal felújításának koordinálása érdekében a China International Railway Corporation és a China Railway International Group (85 százalékos részesedés) 2015-ben a MÁV-val (15 százalékos részesedés), valamint a kínai BBKA Biochemical Group 2012-ben az MFB Investtel (a Magyar Fejlesztési Bank leányvállalatával). A közös citromsavgyár építése jelenleg is folyamatban van Szolnokon. A Yangfeng Automotive Interiors és a Johnson Controls (jelenleg Adient) 2015-ben alakult vegyesvállalata a Johnson Controls korábbi magyarországi leányvállalatának vált tulajdonosává. A buszgyártásban tradíciókkal bíró magyar Ikarus és a világ legnagyobb vasúti felépítménygyártó vállalata, a kínai CRRC 2018-ban hozott létre közös tulajdonú vállalatot (Electrobus Europe). A felvásárlások és a vegyesvállalatok mellett különböző ágazatokban számos zöldmezős kínai beruházást is találunk: Huawei Technologies Hungary, ZTE Hungary, Comlink Electronics Hungary, Himile Europe, Bank of China, Unisun Energy Group és a Genertec naperőművei.

4.4. Motivációk

A kínai befektetésekre a szolgáltató (például logisztika, fuvarozás, banki szolgáltatások) és a feldolgozóipari ágazatban egyaránt a piackereső motiváció jellemző. A kínai befektetőket nemcsak a magyar piac érdekli, hanem az országot gyakran (közép-)európai központjukként is kezelik, ahonnan egész Európát el tudják látni termékeikkel és szolgáltatásaikkal. Például a Huawei Technologies 2009-ben helyezte az európai ellátó központját Magyarországra, amely a Huawei termékeit továbbítja az európai, orosz, észak-afrikai és közel-keleti piacra. A kínai kábelgyártó Comlink Electronics a hazai vevőjét, a Huawei Technológiest követte, amikor 2013-ban Magyarországon befektetett. A Flextronics sárvári gyára látja el Európát, Afrikát és a Közel-Keletet a Lenovo termékeivel. A Bank of China 2014-ben, Budapesten nyitotta meg KKE-központját. A világ legjelentősebb gumiabroncsformákat gyártó vállalata, a Himile 2016-ban telepítette az európai szolgáltató- és gyártó központját hazánkba. Az Express LUCK Industrial 2016-ban megvásárolta a Samsung Electromechanics

Industrial szigetszentmiklósi gyárát, ahol megalapította első európai tv-összeszerelő üzemét. A Beijing Shenan Group 2015-ben 16 000 négyzetméteres ingatlant vett Dunakeszin, amely a vállalat LED-es fényforrásainak és világítótestjeinek európai disztribúciós központjává vált. A BYD 2017-ben, Magyarországon avatta fel első európai gyárát, ahol elektromos buszokat gyártanak a kontinens piacára. A világ egyik vezető videócentrikus intelligens IoT¹⁰-megoldásokat és -szolgáltatásokat nyújtó vállalata, a Zhejiang Dahua Technology 2018-ban, Délnyugat-Magyarországon nyitotta meg az összeszerelő üzemét és európai ellátási központját. A megújulóenergia-ágazatban tevékenykedő kínai vállalatok nap- és geotermikus erőműveket működtetnek, amelyek villamos áramot termelnek a magyar piac számára. A kínai befektetések a logisztika és a fuvarozás területén (China International Railway Corporation, China Railway International Group, Shandong Imperial International Investment, China COSCO Shipping Group) hozzájárulnak az Egy övezet – egy út kezdeményezés részeként kiépülő Kína-Európa tengeri és szárazföldi gyors szállítási útvonal fejlesztéséhez, és támogatják a kínai áruk vasúti szállítását a görögországi Pireusz kikötőjéből Európa központja felé.

A kínai stratégiaieszköz-kereső befektetések az elmúlt évtizedben váltak dominánssá – fúziók és felvásárlások formájában – a fejlett országokban, ahol a kínai vállalatok fejlett technológiák, márkák és know-how iránt érdeklődnek. Az ilyen típusú fúziók és felvásárlások ritkának számítottak Magyarországon a 2010-es évtized második feléig. A Wanhua Industrial Group (jelenleg Wanhua Chemical Group) 2011-ben vette meg a BorsodChem-et, és ezzel a világ harmadik legnagyobb izocianát-gyártójává vált, jelentősen növelve európai jelenlétét a BorsodChem leányvállalatainak megszerzésével. Az Energolsolar 2009-es felvásárlásával a GreenSolarhoz került a vállalat know-how-ja, márkaneve és műszaki személyzete. Az elmúlt néhány évben elsősorban az autóiparban volt megfigyelhető, hogy a kínai vállalatok számos olyan, fejlett országban székhellyel bíró transznacionális vállalatot megszereztek, amelyek leányvállalattal rendelkeznek Magyarországon. Ebből a szempontból a Midea Group, a Joyson Safety Sytem, a Shanghai Baolong Automotive Corporation, az Anhui Zhongding, a Zhengzhou Coal Mining Machinery Group és a China Renaissance Capital Investment akvizícióit tekinthetjük stratégiaieszköz-kereső beruházásoknak.

Az indiai vállalatok esetében is elsősorban piac- és stratégiaieszköz-kereső befektetésekről beszélhetünk. A zöldmezős befektetések az IT-/BPO-ágazatban az európai és globális piac ellátását célozzák egy olyan relatíve olcsó lokációból, mint Magyarország. Az indiai autóipari alkatrészgyártók zöldmezős befektetései, csakúgy, mint a csomagolóanyagokat gyártó Uflex Group-é és az SRF Group-é, szintén a

¹⁰ Dolgok internete (Internet of things, IoT).

termelés európai vevőkhöz közeli biztosítását szolgálják. Mint azt már említettük, a kínaiakhoz hasonlóan az indiai vállalatok is felvásároltak fejlett országbeli transznacionális vállalatokat, amivel megszerezték azok magyarországi leányvállalatainak tulajdonjogát. Ilyen stratégiaeszköz-kereső beruházásnak tekinthetők az SMG (Visiocorp) és az Aditya Birla Group (Columbian Chemicals Company) felvásárlásai. Egy európai akvizíciós hullámban, 2006-ban a Crompton Greaves megszerezte a magyar Ganz Transelektro és Ganz Transverticum vállalatokat, hogy ezáltal jelentős kapacitásra tegyen szert az extra-nagyfeszültségű transzformátorok, gázzal szigetelt kapcsolóberendezések és ezek alkatrészeinek gyártása terén (*Leepsa–Mishra* [2012]). Az Alkaloida felvásárlását az motiválta, hogy az indiai SunPharma kibővítsen komplex termékekből álló vállalati „kosarát” a készítmény- és aktív gyógyszerészeti összetevők üzletágban (*Balcer–Bruschieri* [2010]). Az élelmiszeriparban a Global Green Europe 2008-ban azért szerezte meg a Pusztai Konzerv gyárat, hogy belépjen a KKE-piacra, beleértve a Baltikumot és a Balkánt is.

4.5. A Keleti nyitás politika szerepe

A legjelentősebb, Magyarországon letelepedett kínai és indiai vállalatok, amelyek az 1. és 2. táblázatokban kerültek felsorolásra, jellemzően 2000 után hajtották végre beruházásaikat. Növekvő hazai jelenlétüket a magyar kormány által 2012-ben bevezetett Keleti nyitás politika, illetve annak előzőkben bemutatott eszköz- és intézményrendszere ösztönözte. E politika hozzájárult ahhoz, hogy megvalósuljon számos, Kínából vagy Indiából újonnan érkező vállalat beruházása, illetve tovább bővüljenek a már Magyarországon letelepedettek beruházásai (*Völgyi–Lukács* [2020]). (A Keleti nyitás politika azonban nem befolyásolta a magyarországi leányvállalattal rendelkező külföldi vállalatok indiai és kínai vállalatok általi felvásárlásait, mert az ezekről szóló befektetési döntéseket nem Magyarországon hozták meg.) India esetében a Keleti nyitás politika fontos szerepet játszott olyan új zöldmezős befektetők magyarországi letelepedésében, mint az Apollo Tyres, Sona Group, Uflex Group és az SRF Group. A Tata Consultancy Services Hungary és az SMR Hungary a magyar kormánnyal 2013-ban, illetve 2015-ban kötött stratégiai együttműködési megállapodásuknak megfelelően bővítették a magyarországi befektetéseket. Ez utóbbi vállalat például három új magyarországi gyáregységet is nyitott 2017 és 2019 között. A kínai vállalatok tekintetében is igaz ugyanez: azok (Huawei Technologies Hungary [2013], BorsodChem [2014], Yanfeng Hungary [2016], Bank of China [2017], Wescast Hungary [2017], SEGA Hungary [2020]), amelyek a magyar kormánnyal stratégiai együttműködési megállapodást írtak alá, az elmúlt években bővítették beruházásaikat. Fontos azt is kiemelni, hogy a külföldi tőke vonzásának Keleti nyitás politikában meghatározott célja szorosan összekapcsolódik

Kína Egy övezet – egy út kezdeményezésével. Magyarország volt az első európai ország, amely 2015-ben egyértémi nyilatkozatot írta alá Kínával e kezdeményezés támogatására. A Kínai-Magyar Vasúti Nonprofit Zrt. állami tulajdonú vegyesvállalat 2015-ös alapítása, az Invitel Kína – Közép- és Kelet-Európa Beruházási Együttműködési Alap általi 2017-es felvásárlása, valamint a kínai, állami tulajdonú Genertec zöldmezős beruházása jó példák a magyar Keleti nyitás politika és a kínai Egy övezet – egy út kezdeményezés összekapcsolódására.

5. Következtetések

A tanulmány a kínai és indiai transznacionális vállalatok magyarországi közvetlen külföldi befektetéseit vizsgálja. A kutatást egyrészt a fejlődő ázsiai országokból kiáramló FDI gyors növekedése, másrészt a magyar kormány által 2012-ben meghirdetett Keleti nyitás politika motiválta, amelynek egyik fő célja a Magyarországra beáramló FDI földrajzi diverzifikációja és az Ázsiából származó FDI növelése.

A kínai és indiai közvetlen külföldi befektetések az ezredfordulót követően és különösen 2010 után kezdtek el növekedni Magyarországon; a kínai befektetések állami vagy magántulajdonú vállalatokhoz köthetők, India esetében pedig magántulajdonú vállalatcsoportoktól vagy önálló vállalatoktól (IT-/BPO-ágazat) származnak. E vállalatok elsősorban zöldmezős beruházásokat vagy felvásárlásokat hajtanak végre hazánkban. Kiemelendő, hogy az elmúlt évtizedben a kínai vállalatok inkább a felvásárlásokat (az autópárban), az indiaiak pedig a zöldmezős beruházásokat preferálták. 2010 óta a kínai és indiai vállalatok ágazati megoszlása sokkal diverzifikáltabbá vált. Az előbbieket különösen szívesen fektetnek be az autó- és a megújulóenergia-ágazatban, míg az indiai vállalatok az autópár mellett a vegyiparban. Mindkét ország befektetői esetében a piackereső és stratégiaeszköz-kereső motivációk a dominánsak. A piackereső befektetések gyakran nemcsak a magyar, hanem az egész európai piac ellátását is célozzák. Ugyanakkor a stratégiaeszköz-kereső befektetők általában magyarországi leányvállalatokkal rendelkező külföldi vagy magyar gyökerű vállalatokat vásárolnak fel.

A magyar kormány által 2012-ben bevezetett Keleti nyitás politika jelentős hatást gyakorolt a gyorsan növekvő kínai és indiai befektetésekre. Előnyösen befolyásolta számos új befektető lokációválasztását, illetve a Magyarországon már letelepedett, a magyar kormánnyal stratégiai együttműködést aláírt vállalatok bővítő beruházásait.

Irodalom

- ATHUKORALA, P. [2009]: Outward foreign direct investment from India. *Asian Development Review*. Vol. 26. No. 2. pp. 125–153.
- ATHUKORALA, P. – VEERAMANI, C. [2016]: *Internationalization of Indian Enterprises: Patterns, Determinants and Policy Issues*. Working Papers in Trade and Development. No. 4. Australian National University, Arndt-Corden Department of Economics, Crawford School of Public Policy, ANU College of Asia and the Pacific. Acton. https://acde.crawford.anu.edu.au/sites/default/files/publication/acde_crawford_anu_edu_au/2016-05/2016-04_athukorala_verramani_internationalization_wp.pdf
- BALCET, G. – BRUSCHIERI, S. [2010]: Acquisition of technologies and multinational enterprise growth in the automotive and the pharmaceutical industries: Drivers and strategies. In: *Sauvant, K. P. – Pradhan, J. P. – Chatterjee, A. – Harley, B. (eds.): The Rise of Indian Multinationals: Perspectives on Indian Outward Foreign Direct Investment*. Palgrave Macmillan. New York. pp. 111–165. https://doi.org/10.1057/9780230114753_5
- CHAUDHRY, D. – TOMAR, P. – JOSHI, P. [2018]: *Deconstructing Indian Overseas Foreign Direct Investments: Historical and Contemporary Trends*. Oxfam Discussion Papers. March. Oxfam India. New Delhi. https://www.oxfamindia.org/sites/default/files/2018-10/FINAL%20DP_OFDI_1.4.pdf
- DÁNIEL, P. [2015]: *The Eastern Opening – An element of Hungary’s trade policy*. Final paper – EUP413 Europe in Global Economy. Masaryk University. Brno. https://www.researchgate.net/publication/282217890_The_Eastern_Opening_-_An_Element_of_Hungary%27s_Trade_Policy
- DUNNING, J. H. – KIM, C. – PARK, D. [2008]: Old wine in new bottles: A comparison of emerging-market TNCs today and developed-country TNCs thirty years ago. In: *Sauvant, K. P. (ed.): The Rise of Transnational Corporations from Emerging Markets: Threat or Opportunity?* Edward Elgar. Cheltenham, Northampton. pp. 158–180.
- ÉLTETŐ, A. – VÖLGYI, K. [2013]: *The Development of Hungarian Foreign Trade with Asia*. Working Papers. No. 200. April. Centre for Regional and Economics Studies. Hungarian Academy of Sciences, Institute of World Economics. Budapest. <http://real.mtak.hu/6801/>
- GERŐCS, T. [2018]: *Indian Companies’ Technological Investments in the EU with a Special Focus on Central and Eastern Europe*. Working Paper. No. 248. November. Centre for Regional and Economics Studies. Hungarian Academy of Sciences, Institute of World Economics. Budapest. http://real.mtak.hu/88093/1/WP_248_Ger%C5%91cs.pdf
- HANSEN, M. W. [2010]: In search of the ‘Indianness’ of Indian multinational enterprises: Is there anything special about the Indian path to outward foreign development. In: *Sauvant, K. P. – Pradhan, J. P. – Chatterjee, A. – Harley, B. (eds.): The Rise of Indian Multinationals: Perspectives on Indian Outward Foreign Direct Investment*. Palgrave Macmillan. New York. pp. 25–55. https://doi.org/10.1057/9780230114753_2
- HAY, F. – MILELLI, C. [2011]: Chinese and Indian firms in Europe: Main characteristics and presumed impacts. In: *Brennan, L. (ed.): The Emergence of Southern Multinationals: Their Impact on Europe*. Palgrave Macmillan. London. pp. 151–164. <https://doi.org/10.1057/9780230306165>

- HAY, F. [2016]: Chinese investors in Europe: Some idiosyncrasies. In: *Brennan, L. – Bakir, C. (eds.): Emerging Market Multinationals in Europe*. Routledge. London, New York. pp. 115–128.
- KPMG [2018]: *China Outlook 2018: A New Era, a New Paradigm of Globalization*. <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/cn/pdf/en/2018/03/china-outlook-2018.pdf>
- LEEPSA, N. M. – MISHRA, C. S. [2012]: *Crompton Greaves: A Case Study on What Makes a Merger Successful*. Paper presented at the 2nd International Conference on Management. 11–12 June. Langkawi Kedah. https://www.researchgate.net/profile/Nm_Leepsa2/publication/267823719_CROMPTON_GREAVES_A_CASE_STUDY_ON_WHAT_MAKES_A_MERGER_SUCCESSFUL/links/549148890cf214269f27ebb7/CROMPTON-GREAVES-A-CASE-STUDY-ON-WHAT-MAKES-A-MERGER-SUCCESSFUL.pdf?origin=publication_detailn
- LI, Y. [2018]: *China's Go Out Policy: A Review on China's Promotion Policy for Outward Foreign Direct Investment from a Historical Perspective*. Working Paper. No. 244. September. Centre for Regional and Economics Studies. Hungarian Academy of Sciences, Institute of World Economics. Budapest. http://www.vki.hu/news/news_1267.html
- LUKÁCS, E. – VÖLGYI, K. [2017]: Indian multinationals as an emerging source of FDI in the Central and Eastern European countries – A Hungarian perspective. *IMBusiness*. Vol. 2. No. 1. pp. 29–52.
- LUKÁCS, E. – VÖLGYI, K. [2018a]: *China-Hungary Economic Relations under OBOR*. Working Paper. No. 37. 22 November. China-CEE Institute. Budapest. https://china-cee.eu/wp-content/uploads/2019/01/Work_paper-201837-Eszter-Luk%C3%A1cs-Katalin-V%C3%B6lgyi.pdf
- LUKÁCS, E. – VÖLGYI, K. [2018b]: Evolving interconnectedness between China's OBOR Initiative and Hungary's Eastern Opening policy in a bilateral political framework. In: *Cebeci, K. – Silva, J. R. – Budak, T. – Focacci, A. (eds.): MIRDEC-10th Barcelona 2018 Conference Proceedings*. MIRDEC Publishing. Istanbul. pp. 181–192. https://1750f93d-2eec-4060-afbe-6c7b440a30e7.filesusr.com/ugd/f279ca_b3eb7c44bf084bcdac07364d20af808d.pdf
- MATURA, T. [2017]: Chinese investments in the EU and Central and Eastern Europe. In: *Moldicz, Cs. (ed.): China's Attraction: The Case of Central Europe*. Oriental Business and Innovation Center, Budapest Business School, University of Applied Sciences. Budapest. pp. 49–71.
- MATURA, T. [2018]: Hungary and China relations. In: *Song, W. (ed.): China's Relations with Central and Eastern Europe: From 'Old Comrades' to New Partners*. Routledge. London, New York. pp. 137–153. <https://doi.org/10.4324/9781315226644-9>
- MATURA, T. [2019]: China-CEE trade, investment and politics. *Europe-Asia Studies*. Vol. 71. No. 3. pp. 388–407. <https://doi.org/10.1080/09668136.2019.1571166>
- MENG, C. – ZHIHUA, L. – CHUNYANG, J. [2018]: Outward direct investment by Chinese enterprises: A survey (2005–2016). In: *Ding, X. – Meng, C. (eds.): From World Factory to Global Investor: Multi-Perspective Analysis on China's Outward Direct Investment*. Routledge. London, New York. pp. 9–22. <https://doi.org/10.4324/9781315455815-2>
- MILELLI, C. [2016]: Indian firms in Europe: Main characteristics, competitive advantages and strategies. In: *Brennan, L. – Bakir, C. (eds.): Emerging Market Multinationals in Europe*. Routledge. London, New York. pp. 157–169.

- NGM (NEMZETGAZDASÁGI MINISZTERIUM) [2011]: *Külgazdasági Stratégia – Szakmai vitairat*. http://www.pestmegye.hu/images/2014/agazati_strategiak/Kulgaszdasagi_Strategia_2011.pdf
- PRADHAN, J. P. [2017]: Indian outward FDI: A review of recent developments. *Transnational Corporations*. Vol. 24. No. 2. pp. 43–70. <https://doi.org/10.18356/32864c71-en>
- SZUNOMÁR, Á. – MCCALEB, A. – CHEN, X. [2018]: Economic relations between China and Central and Eastern Europe: Trade and investment issues. In: Song, W. (ed.): *China's Relations with Central and Eastern Europe: From 'Old Comrades' to New Partners*. Routledge. London, New York. pp. 48–65. <https://doi.org/10.4324/9781315226644-4>
- SZUNOMÁR, Á. – KARINDI, L. – LEONTE, A. [2020]: Economic relations: A sugar cane, or a sugar-coated stick? In: Karásková, I. – Bachulska, A. – Szunomár, Á. – Vladisavljev, S. (eds.): *Empty Shell No More: China's Growing Footprint in Central and Eastern Europe*. Association for International Affairs. Prague. pp. 35–56.
- UNCTAD (UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT) [2006]: *World Investment Report 2006. FDI from Developing and Transition Economies: Implications for Development*. United Nations. New York, Geneva.
- VÖLGYI, K. – LUKÁCS, E. [2020]: Chinese and India FDI in Hungary and the role of Eastern Opening policy. *Asia Europe Journal*. 18 January. <https://doi.org/10.1007/s10308-020-00592-1>
- WANG, B. – GAO, K. [2018]: Outward direct investment: Restricted, relaxed and regulated stages of development. In: Garnaut, R. – Song, L. – Fang, C. (eds.): *China's 40 Years of Reform and Development, 1978–2018*. ANU Press. Acton. pp. 619–636. <https://doi.org/10.22459/CYRD.07.2018.30>
- WELLS, L. T. [1983]: *Third World Multinationals: The Rise of Foreign Investment from Developing Countries*. MIT Press. Cambridge.
- ZHANG, F. [2018]: *Chinese Investment in Central and Eastern European Countries: The Analysis of EU Factor*. Challenges. No. 230. August. Centre for Regional and Economics Studies. Hungarian Academy of Sciences, Institute of World Economics. Budapest.
- ZUOKUI, L. [2013]: New opportunities and challenges for China's investment in Central and Eastern Europe. In: Matura, T. (ed.): *Asian Studies – 2013*. Hungarian Institute of International Affairs. Budapest. pp. 152–166.